

הדרשה השבועית

הרב אפרים כחלון שליט"א

שיחות מוסר ודרשות
על סדר פרשיות השבוע

פרשת

שופטים

הוצאת ארגון "בעזרת השם"

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשֶׁת שְׁפָטִים

פְּרִשֶׁת שְׁפָטִים

הַשּׁוֹמְרִים בַּשְּׁעָרִים

הַצְּוֵי הָאֱלֹקִי

הַפְּרִשָּׁה מִתְחִילָה בַּצְּוֵי "שְׁפָטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן לָהֶם בְּכָל שְׁעָרֶיךָ" (דְּבָרִים טז, יח) פֶּשֶׁט הַכְּתוּב מְצַוֶּה לְהַעֲמִיד שְׁפָטִים וְשׁוֹטְרִים שְׂיִהְיוּ שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ.

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יִשְׁעִיָּהוּ הוֹרְוִיץ זצ"ל, מְגַדוֹלֵי חֲכָמֵי אֲשַׁכְּנֶז לִפְנֵי לְמַעַלָּה מֵאַרְבַּע מְאוֹת וְחֲמִשִּׁים שָׁנָה, מְבָאֵר בְּסִפְרוֹ שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית (שְׁל"ה פְּרִשֶׁת שׁוֹפְטִים דֶּרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחַת מוֹסֵר אוֹת לֵב), שְׁמֻלְבֵּד הַצְּוֵי הַפְּשָׁטִי לְהַעֲמִיד שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים, כְּלוּל כָּאֵן צְוֵי אִישֵׁי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׂיִשְׁמֹר אֶת כָּל שְׁעָרֵי וּפְתָחֵי גּוֹפוֹ: 'וְצָרִיךְ הָאָדָם לִהְיוֹת שׁוֹמֵר הַשְּׁעָרִים, דִּהְיִנּוּ הָרֵאִיָּה וְהַשְּׂמִיעָה וְהַדְּבוּר, וְהַכְּעַס הַיּוֹצֵא מֵאִף. גַּם כֵּן צָרִיךְ לְשַׁמֵּר שְׁעַר בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, שְׁלֵא יוֹצֵא זֶרַע כִּי אִם לְקֹדֶשׁהּ. גַּם פֶּה הַתְּחַתּוֹן, שְׁלֵא יִמְלֵא כְּרוֹסוֹ כְּבִהְמָה, וְעַל אֱלוֹ הַשְּׁעָרִים יִשִּׁים הָאָדָם לְעַצְמוֹ "שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים", כְּלוֹמֵר, שְׂיִשְׁפֹּט אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד, זֶהוּ תִּבְתַּל לְה' שְׂאֵמֵר "שְׁפָטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן לָהֶם". וְיִשְׁגִּיחַ תָּמִיד שְׁלֵא יִהְיֶה שֵׁם שׁוֹם עֲבָרָה, וְיִהְיֶה תָּמִיד שָׁלֵם בְּקֹדֶשׁהּ וּבְטַהֲרָה'.

נִתְבּוֹנֵן נָא בְּדְבָרֵי קִדְשׁוֹ שֶׁל הַשְּׁל"ה הַקְּדוֹשׁ: שְׁעָרִים וּפְתָחִים רַבִּים יֵשׁ בְּאָדָם, וְכֻלָּם נוֹעְדוּ לְשִׁמְשׁ אֶת הָאָדָם בְּכָל צְרָכָיו,

השומרים בשערים

שָׁאֵם יִסְתֵּם אֶחָד מֵהֶם, או יִפְתַּח אֶחָד מֵהֶם אֵי אֲפֹשֶׁר לְהִתְקַיֵּם אֲפֹלוּ שְׁעָה אַחַת' (עין בְּרִכּוֹת דף ס עמוד ב), וְהַצּוּי שְׁלָנוּ לְתַחֲזֹק אֶת הַשְּׁעָרִים בְּאֶפְנֵי רוּחֹנֵי, שְׂיִמְשִׁיכוּ לְעֵבֶד כְּתַקְנָם, וְזֹאת עַל יְדֵי הַעֲמַדַת שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים בְּכָל אוֹתָם הַשְּׁעָרִים.

שמירת העינים

הַשְּׁעָרִים הָעֲלִיוֹנִים הָרֵאשׁוֹנִים הֵם הָעֵינַיִם שֶׁל הָאָדָם שֶׁהִזְהִירוּ בְּשִׁמְרָתָן "וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרֵי עֵינֵיכֶם" (במדבר טו, לט), וְהַצּוּי הָאֱלֹקִי הַזֶּה, נִתֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מַצָּב שֶׁהוּא, בֵּין כְּשֹׂאֲתָה בַחוּץ וּבֵין כְּשֹׂאֲתָה בְּחֲדָרֵי חֲדָרִים, בְּכָל שְׁעָה אֲתָה יָכוֹל לְקַיֵּם אֲלֵפֵי מְצוֹת בְּכַחֲבִינַת 'יֵשֵׁב וְלֹא עֵבֵר עֲבָרָה נוֹתְנִים לוֹ שְׂכָר כְּעוֹשֶׂה מְצוּה' (קדושין דף לט עמוד ב), או חֲלִילָה אֲלֵפֵי עֲבֵרוֹת. הַכֹּל תָּלוּי בְּהֶרֶף עֵינַיִם.

וּמִבְּאֵר בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים שֶׁאָדָם שֶׁזוֹכָה לְשָׁמֵר אֶת עֵינָיו זוֹכָה לִישׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת וְכָל טוֹב (עין לְקוּט הַדְּבָרִים בְּסִפְרֵי תַקוּן הַבְּרִית עֲמוּד רסח), וְכִמְאֹמֶר הַנְּבִיא "וְעֵצֶם עֵינָיו מֵרֵאוֹת בְּרָע. הוּא מְרוֹמֵם יִשְׁכֵּן, מְצַדוֹת סְלָעִים מְשֻׁגְבוּ, לְחִמּוֹ נִתֵּן, מִימּוֹ נֶאֱמָנִים" (ישעיהו לג טו, טז).

וַיֵּשׁ לְרִמּוֹז כֵּן בְּמֵאֵמֶר חַז"ל (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא אֶסְתֵּר פְּרָק ד סִימָן יז), 'ישׁוּעַת ה' כְּהֶרֶף עֵינַיִם', שֶׁהָאָדָם זוֹכָה לִישׁוּעַת ה' - בְּזִכּוֹת הֶרֶף הָעֵינַיִם - הִרְפִּית הָעֵינַיִם וְסִגִּירָתָהּ (עין רש"י בְּשַׁבַּת דף לד עמוד ב דבור הַמִּתְחִיל כְּהֶרֶף), וְזֶהוּ חֶסֶד ה' שֶׁלֹּא רַק נוֹתֵן אֶת הָעֵינַיִם לְרֵאוֹת בְּהוֹן, אֲלֵא גַם וּבְעֶקֶר שִׁיְהִיו כְּלֵי לְעַבֹּדַת הַשֵּׁם בְּכָל רִגַע וּבְכָל שְׁעָה,

פְּרִשְׁת שִׁפְטִים

ו"רְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל - לְפִיכֹךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת' (מכות פֶּרֶק ג מִשְׁנָה טז).

שְׁמִירַת הַנְּחִירִים

גַּם נְחִירֵי אָף שֶׁהִמְחִשְׁבָה הָרוּחוֹת הִיא שְׁנוּעָדוּ לְנִשְׁימָה, וּמִדֵּי פֶעַם לְהָרִיחַ בְּשָׁמִים, מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ חַז"ל שְׁמוּטֵל עַל אוֹתָם הַפֶּתָחִים חַיּוּב שְׁמִירָה, שְׁכֵן אָסוּר לְהָרִיחַ בְּשֵׁם שְׁנִמְצָא עַל אִשָּׁה שְׂאִסוּרָה עַל הָאָדָם (שֶׁלֶחַן עָרוּךְ אָבֹן הַעֲזָר סִימָן כֵּא סְעִיף א), וְאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (רַבָּה פְּרִשְׁת נִשְׂא פְּרִשָּׁה י, בְּאוּר עַל סֵפֶר הַמִּצְוֹת לְרַס"ג מִהֶרֶב פְּרָלָא לְאוּיִן לֹא תַעֲשֶׂה צֵב) "לֹא תִנְאֹף" (שְׁמוֹת כ, יג), לֹא תִהְיֶה אָף. אֲפֹלוּ אִם אִשָּׁה עוֹבְרַת בְּרַחוּב וּמִשְׂאִירָה אַחֲרֶיהָ שׁוֹבֵל שֶׁל רֵיחַ בַּר מִנֵּן, אָסוּר לְהָרִיחַ אֶת זֶה.

וְעַל זֶה גַּם הֵיְתָה סִבַּת חֲרִיבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן, וְכַתּוּכַחַת הַנְּבִיא: "וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲפֹסְנָה" (ישְׁעִיָּה ג, טז) 'מְלַמֵּד שְׁמִטִּילוֹת מֵר וְאֶפְרָסִמוֹן בְּמִנְעָלֵיהֶן, וּמֵהֶלְכוֹת בְּשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְכִיּוֹן שְׁמִגִּיעוֹת אֶצֶל בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל, בּוֹעֲטוֹת בְּקַרְקַע וּמִתִּיזוֹת עֲלֵיהֶם וּמְכַנְּסוֹת בָּהֶן יֵצֵר הָרַע כְּאָרְס'.

שְׁמִירַת הָאָזְנִים

וּשְׁנֵי שְׁעָרִים נוֹסְפִים שֶׁהִצְטוּיְנוּ לְשֹׁמֵר הֵם הָאָזְנִים - אָמְרוּ חַז"ל (בְּכַתְּבוֹת דָּף ה עֲמוּד ב), 'תִּנְאֹ דְבֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: מִפְּנֵי מָה אֲנִן כְּלָה קָשָׁה וְהָאֵלִיָּה רַבָּה? שְׂאֵם יִשְׁמַע אָדָם דְּבַר שְׂאִינוּ הַגּוֹן - יִכְּף

השומרים בשערים

אליה לתוכה'. מה שתחתית האזן רפה היא לא כְּדִי לְשִׁים שֶׁם עֲגִילִים, אֲלֵא כְּדִי לְאַטֵם אֶת הָאֶזֶן לֹא לְשִׁמְעַ דְּבָרִים אֲסוּרִים.

ועוד אמרו חז"ל (שם) 'אל ישמיע אדם לאזניו דברים בטלים, מפני שהן נכוות תחלה לאברים' כלומר האזנים הן רכות ודקות לכוות מכלם בגיהנם' (עין ברש"י שם דבור המתחיל נכוות), 'שכמו בדלקת אש גשמית אם נכנסת באיזה מקום, שבמה שפוגעת תחלה דרך הלוכה נכוה תחלה, כן הענין באש הרוחני החק שהוא אש הגיהנם שנברא על ידי הטמאה שמטמא אדם את אבריו, אותו האבר שמטמא תחלה הוכן תכף להאחז בו תחלה הענש השמימי שהוא אש הגיהנם' (שמירת הלשון שער הזכירה פרק יד).

שמירת הפה

ועל שמירת הפה אמר שלמה המלך עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּחֻמְתּוֹ "שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו" (משלי כא, כג), כמה שפחות תדבר דברים בטלים ככה תנצל מצרות יותר.

וכדי שנבין את הדברים יותר נראה מה שלח הגאון רבי אליהו מוילנא - הגאון מוילנא, באגרת שלומים לאשתו ולאמו טרם נסיעתו לישראל. בדרך כלל באגרת שלום לפני נסיעה מחליפים חיות, שולחים מזכרות, חבוקים נשיקות, אבל אדוננו הגר"א שלח להם אגרת שלום אמיתית, שתתן להם חיים של שלום ושל טובה וברכה בעולם הזה ובעולם הבא. וכך הוא כותב להם: שיקפידו מאד מאד על שמירת הפה, וְכֹל כֶּף הַקֶּלֶע הַכֹּל בְּגִלְל הַבֵּל פִּיּוֹ שֶׁל דְּבָרִים בְּטָלִים, וְעַל כֹּל דְּבוּר הַבֵּל צְרִיךְ לְהִתְקַלֵּעַ

פְּרִשְׁת שִׁפְטִים

מסוף העולם ועד סופו. וְכֹל זֶה בְּדִבְרֵי יִתְרִים, אֲבָל בְּדִבְרֵי הָאֲסוּרִים כְּגוֹן: לְשׁוֹן הָרַע וְלִיצְנוּת וּשְׁבוּעוֹת, וּנְדָרִים וּמַחְלָקַת וּקְלָלוֹת, וּבִפְרֵט בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְשִׁבְתַּת יוֹם טוֹב, עַל אֱלוֹ צָרֶיךָ לִירֵד לְשָׂאוֹל לְמַטָּה הַרְבֵּה מְאֹד, וְאֵי אֶפְשֶׁר לְשַׁעַר גְּדֹל הַיְסוּרִים וְהַצָּרוֹת שְׁסוֹבֵל בְּשִׁבִיל דְּבוּר אֶחָד, וְלֹא נֶאֱבָד אֶפְלוֹ דְּבוּר אֶחָד שְׁלֹא נִכְתַּב'.

וְהַדְּבָרִים מְזוּעָזְעִים בְּחֻמְרָתָן.

וְכֵן הִלָּאָה וְהִלָּאָה בְּכָל שַׁעַר וְשַׁעַר שֶׁל הָאָדָם, אִם זֶה בְּעִנְיָנִי שְׁמִירַת הַבְּרִית שְׁנֵיהֶם הַיְסוּד שֶׁל גּוֹף הָאָדָם וְקִיּוּמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם וּבְעוֹלָם הַבָּא (עֵין בְּיַהֲרַר הַקְּדוֹשׁ כְּרֶךְ ב דף רעו עמוד א).

קִשָּׁה לִי...

וְלֹא פָעַם שׁוֹמְעִים מֵאֲנָשִׁים בְּמִיחָד בְּתַחֲלַת דְּרָכָם בְּתִשׁוּבָה שֶׁהֵם מְתַלֹּנְנִים: 'אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְחַיּוֹת כִּכֶּה? כָּל דְּבַר אָסוּר, כָּל דְּבַר חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים'.

וְגַם עַל זֶה הַתּוֹרָה עוֹנָה בְּרִמְזוֹ בְּהַמְשֵׁךְ הַפְּסוּק "שִׁפְטִים וּשְׁטָרִים תִּתֵּן לָהֶם בְּכָל שַׁעֲרֶיךָ - אֲשֶׁר הִ' אֱלֹקֶיךָ נִתֵּן לָהֶם" (דְּבָרִים טז, יח), אֱלֹקִים נִתֵּן לָהֶם אֶת הַשַּׁעֲרִים הַלְלוֹ, אֶת הַמִּתְנֻנּוֹת הַלְלוֹ, אֶת הַעֲיִנִּים, אֶת הַפֶּה, אֶת הָאָזְן, אֶת הָאֵף, וְשֶׁאֵר פְּתַחֵי הַגּוּף, בְּחֻנָּם, עוֹד לִפְנֵי שֶׁבִקְשָׁתָהּ קִבְּלָתָהּ גּוֹף שֶׁשְׁוֶה מְלִיוֹנֵי דוֹלָרִים.

השומרים בשערים

כמה עולה כליה?

לפני כמה שנים תפסו חברה ישראלית שהתעסקה במכירת אבירים בשוק השחור, השתלת כליה היתה עולה אצלם 143 אלף דולר!!! ואתה קבלת שתי פליות עובדות במתנה - 286 אלף דולר, שזה למעלה ממליון שקל, ובכל אופן האדם מתלונן שקשה לו לשמר תורה ומצוות. 'הקדוש ברוך הוא לא בא בטרוניה עם בריותיו' (עבודה זרה דף ג עמוד א), הוא לא מחפש את האדם, הוא נותן לאדם את המקסימום, ומבקש את המינימום.

"מי הקדימני ואשלם"

ואומר הקדוש ברוך הוא "מי הקדימני ואשלם" (איוב מא, ג), שהרי רק אחרי שהאדם קבל עינים, צוה אותו ה' שישמר אותן ממראות אסורות, ורק אחרי שנתן לו את הפה צוה עליו להשמר ממאכלות אסורות ודבורים אסורים. רק אחרי שהשם נתן לה יד וראש הוא צוה אותה להניח עליהם תפלין, אם אין לה ראש אתה פטור מתפלין לכל הדעות...

ותכלית הגוף הנתן ובריאותו "בעבור ישמרו חקיו ותורתיו ינצרו" (תהלים קה, מה), 'שהיות הגוף בריא ושלים מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה' (רמב"ם הלכות דעות פרק ד הלכה א), וככל שהאדם דבק בתורה ושומר מצותיה זוכה לשמירה עליונה על גופו ועל נפשו, ואפלו החש בכל גופו יעסק בתורה ותהיה לו רפואה (צרוכין דף נד עמוד א).

פְּרִשְׁת שִׁפְטִים

עֲצָה לְקַמְּצָנִים

וְזוֹ הָעֲצָה הַיְעוּצָה גַּם לְאֲנָשִׁים שֶׁמִּתְקַשִּׁים בְּמִצְוֹת צְדָקָה אוֹ לְתַת מַעֲשֵׂר כְּסָפִים - שְׂזָה עֲשֶׂרָה אַחֲוִיזִים מִכָּל הָרוּחַ שֶׁהִגִּיעַ לְאָדָם (עֵין יִלְקוּט שְׁמַעוֹנֵי תוֹרָה פְּרִשְׁת נְשֵׂא רִמּוֹ תשד, וּבְשׁו"ת יְחִיָּה דְעַת חֶלֶק ג סִימָן עו). הַרְוֹחַתָּ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים שֶׁקֶל? תַּתֵּן לְפָחוֹת אֶלְף מֵהֶם מַעֲשֵׂר לְצְדָקָה. וְזֶה קִשָּׁה לְאָדָם, 'מָה אֲנִי אֶתֵּן אֶלְף שֶׁקֶל מַעֲשֵׂרוֹת? עֲבַדְתִּי קִשָּׁה! הַתְּאַמְצָתִּי! לְמָה שֶׁאֲנִי אֶתֵּן?' תִּזְכֹּר "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא הַנִּתֵּן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל" (דְּבָרִים ח, יח), הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ נִתֵּן לְךָ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים שֶׁקֶל וּמִבְּקֵשׁ רַק אֶלְף שֶׁקֶל. אִם תַּתְּקַמְּצוּן לְבִסוּף אֶתְּהָ תִקְבֵּל רַק אֶלְף שֶׁקֶל וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִקַּח אֶת כָּל הַשָּׂאָר (עֵין מִדְרַשׁ רַבָּה פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים פְּרִשָּׁה לֹא סִימָן יז).

יְהִי רְצוֹן שֶׁנִּשְׁפִּיל לְהַבִּין אֶת רְצוֹן הָאֱלֹקִים בְּכָל מַעֲשֵׂינוּ, וְנִזְכֶּה לְהַגְדִּיל תוֹרָה וּלְהַאֲדִירָהּ. אָמֵן.